Siiraa-Lakk.10

Description

Nabiyyiin (SAW) Khadijaaf daldaluu fi Ishii Fuudhuu
Khadiijaa bint Khuwaylid dubartii abbaan manaa ishii irraa duâ€™ee fi kabajaaf qabeenya tan qabdu turte. Qabeenya ishiitiin akka daldalan dhiirota ni qaxarti turte. Yommuu waaâ€™een dhugummaa dubbii, amaanaa eeguu fi bareedinni akhlaaqa Nabii Muhammad (SAW) ishii gahuu, qabeenya ishiitiin daldalaa taâ€™uun gara Sooriya akka deemu isatti dhiyeessite. Daldaltoota biroo caalaa qabeenya akka isaaf kennitu waadaa ni seente. Innis kana fudhachuun tajaajilaa ishii Maysiira jedhamuu waliin gara Sooriyaa imale. Nabiyyiinis Sooriya erga gahee meeshaa manaa baheen ni gurgure. Meeshaa barbaadus ni bite. Gara Makkaa erga deebiâ€™ee booda Khadiijaan qabeenya ishiif fide ni gurgurte. Qabeenyi ishiis dachaa taâ€™e.

Nabii Muhammad (SAW) imala kana keessatti mindaa daldalaa dabalatee faayda guddaa argatee jira. Sababni isaas, magaalaa Madiinaa boodarra itti godaanee handhuura waamicha fi mootummaa Islaamaa itti godhee keessaan darbe. Akkasumas,Maysiraan gaarummaa amala isaa, dhugummaa fi amanamummaa isaa Khadiijaatti erga himee booda imalli isaa kuni ishii fuudhuf sababa taâ€™ee jira. Ammas, Khadiijaan barakaa duraan hin argine qabeenya ishii keessatti argite. Sababoota kanniin irratti hundaaâ€™e Khadijaanis miira gaarii Nabiyyiif qabdu hiriyyaa dhiyoo ishii tan taate Nafiisah bint Munabbah mariâ€™achiiste. Nafiisaanis deemun oduu kana Nabiyyitti beeksiste. Akka Khadijaa fuudhu itti himte. Nabiyyiinis kanatti ni gammade, garuu dubbii kana abbeerota isaatti ni dhiyeesse. Isaanis ishii fuudhu akka dandaâ€™u irratti wali galan. Abbeeraan isaa Hamza bin Abdul Muxxalib isa waliin deemun Khadiijaa kaadhimeef. Nabiyyiinis (SAW) ishii ni fuudhe. Khadijaan dubartii jalqabaa Nabiyyiin fuudhedha. Hanga duututti dubartii biraa hin fuune. Nabiyyiif (SAW) ijoollee dhiiraa lamaa fi dubartoota afur deessefi jirti. Ijoolleen dhiiraa lamaan: Qaasim fi Abdullah. Mucaan lammata kuni Xaahir fi Xayyib jedhamunis ni beekkama.

Qaasim umrii beellada itti yaabbachu dandaâ€™u erga gahee booda ni duâ€™e. Abdullanis daaâ€™imummaa isaatti duâ€™e. Kunis kan taâ€™e Nabii Muhammad (SAW) nabiyyii taâ€™ee ergamuun dura. Ijoolleen dubaraa immoo: Zaynab, Ruqiyyah, Umm Kulsuum fi Faaxima dha. Dubartoonni tunniin hundi isaanitu Islaama fudhatanii, gara Madiinaa godaananii fi heerumanis jiru. Yommuu Nabiyyiin (SAW) Khadiijaa fuudhu umriin isaa digdami shan (25), kan ishii immoo afurtama (40) ture.

Barnoota fi Faaydalee asirraa fudhatamu

1-Dhugumatti amaanaa fi dhugaa dubbachuun amaloota baayâ€™ee barbaachisoo daldalaa milkaaâ€™aa taâ€™eti. Daldalaan daldala keessatti milkaaâ€™u nama amaanaa eegu fi dhugaa dubbatuudha. Amaloota lamaan kanatu Khadijaan qabeenya ishiitiin akka daldalu nabiyyi akka gaafattu ishii taasise. Rabbiinis daldala ishii keessatti barakaa kaaâ€™ee. Balbala kheeyri baayâ€™ee baneef.

2-Daldalli karaalee rizqii itti argatan keessaa tokko yommuu taâ€™u, ergamuun dura Rabbiin subhaanahu Ergamaa Isaatiif daldala ni laaffise. Dhugumatti gosoota daldalaa adda addaa irratti Nabiyyiiin (SAW) leenjiâ€™anii jiru. Nabiyyiin akkana jechuunis waaâ€™ee nama daldaalu ibsanii jiru: â€œ**Adduunyaa tana keessatti daldalaan dhugaa dubbatuu fi amanamaa taâ€™e, Guyyaa Qiyaamaa nabiyyoota, dhugoomsitoota fi shahiidota waliin kaafama.**â€œ[1] Hojiin kuni Muslimootaaf hojii baayâ€™ee barbaachisaa taâ€™eedha. Namni daldaalu, namoota birootiif gabra hin taâ€™u, fedhii fi hawwii nama qaxaruuf (employer) jalatti hin kufu.

3-Nabiiyyiin (SAW) Khadiijaa fuudhun murtii Rabbiitiin ture. Dhugumatti, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa haadha manaa isaan walitti galtu, isa gargaartu, rakkoo isa tuqu tan salphistuu fi gadda isaa waliin qooddattu nabiyyiif filate. Namni gara Islaamatti namoota waamu, dubartii Rabbiin sodaattu fi gaarii taate garmalee isa barbaachisti. Manaan alatti yommuu ala bahuu guyyaan isaa qabsoon kan guuttamee fi diinota Islamaa irraa faallaan guddaan isa qunnama. Kanaafu, mana keessatti nama isa booharsuu, jajjabeessuu fi kakaasu garmalee isa barbaachisa. Khadiijaan amaloota guutuu kanniin keessatti tan duraati. Jireenya nabiyyii (SAW) keessatti haftee (ashaaraa) guddaa dhiiftee jirti.

4-Akkuma arginuu Nabiyyiin (SAW) hadhaa ijoollee dhiiraa lamaan dhabuu dhandhamee jira, akkuma duraan hadhaa abbaa fi haadha dhabuu dhandhame. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ijoolleen dhiiraa akka isaaf hin guddanne fedhe. Ijoolleen Nabiyyii duâ€™uun, namoota gariin jaalala isaanitiin qoramuun nabiyummaa isaaniif gochuu hin dandaâ€™an. Osoo ijoolleen dhiiraa jiraatani silaa fitnaan (qormaanni) adda addaa ni uumamaa ture. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa haajaa nafsee namaa guutuuf, dhiirummaa nabiyyi keessatti homtu akka hin hirâ€™anneef ykn namni kijibaan kijiba akka isarratti hin dubbanneef ijoollee dhiiraa jalqaba irratti kenneefii ergasii fudhate. Akkasumas, ijoolleen dhiiraa Nabiyyii daaâ€™imummaan duâ€™uun namoota ijoollee dhiiraa dhabaniif ykn erga argatanii booda isaan jalaa duâ€™aniif boohartii fi jajjabeenya taâ€™a. Ammas, gosa qormaata keessaa tokko. Namoota hunda caalaa namoonni qoraman nabiyyoota.

Kanaafu, namni yoo ijoollee dhiiraa dhabe ykn jalaa duâ€™an Nabiyyii (SAW) fakkeenya haa godhatu. Qurâ€™aana keessatti:

لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ ٱللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا۟ ٱللَّهَ وَٱلْيَوْمَ
ٱلْءَاخِرَ وَذَكَرَ ٱللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾

â€œ**Dhugumatti nama Rabbii fi Guyyaa Aakhiraa kajeeluf ammas Rabbiin baayâ€™isee yaadatuuf Ergamaa Rabbii keessa hidhannaa (fakkeenya) gaariitu isiniif jira.**â€• Suuratu Al-Ahzaab 33:21

Namni ijoollee dhiiraa ykn dubartii yoo dhabe waa lama haa qoratu:

1ffaaâ€“ Ijoollee dhiiraa dhabuun isaaf qormaata akka taâ€™etti ilaalu- Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa karaa adda addaatin addunyaa tana keessatti nama qora. Qormaata kanniin keessaa ijoollee dhiira ykn dubartii dhabuudha. Wanti qormaata kanarraa barbaadamu, â€œnamni kuni obsee mindaa

obsaa argata moo dallanee mindaa obsaa dhabaa?â€• kan jedhuudha.

2ffaa-Ijoollee dhiiraa osoo argatee, tarii miidhaa guddaa isarraan gahuu dandaâ€™u. Kana ilaalchisee suuratu Al-Kahf keessatti seenaa bareedaa tokko ni arganna. Suurah tana keessatti waaâ€™ee adeemsa Nabii Muusaa fi Khidr dubbata. Khidr gabricha Rabbiin beekumsa addaa isaaf kenneedha. Nabii Muusaa fi Khidr osoo waliin deemanu, Khidr mucaa dhiiraa xiqqaa ol fuudhee ajjeese. Nabii Muusaan kana yommuu argu garmalee rifate akkana jedheen, **â€œSila nama qulqulluu nama biraa hin ajjeesne ajjeeftaa? Dhugumatti ati waan fokkataa hojjattee jirta.â€•** (Suuratu Al-Kahf 18:74)

Khidris hojii kana fedhii ofiitiin osoo hin taâ€™in ajaja Rabbiitiin akka hojjate Muusaatti hime. Garuu iccitii kana keessa jiru akkana jechuun itti beeksisee: **â€œMucaan [kuni], haadhaa fi abbaan isaa muâ€™mintoota (warra dhugaan amananiidha). [Yoo guddate], daangaa darbuu fi kufriidhaan isaan haguugaa sodaanne. Kanaafu, Gooftaan isaanii ilma qulqullinnaan isa caaluu fi rahmatatti irra dhiyoo taâ€™e bakka akka buusuf feene.**â€• Suuratu Al-Kahf 18:80-81

Mucaan kuni osoo guddatee daangaa darbuu fi kafaruun haadhaa abbaa isaa kufriitti seensisa. Ergasii ni baduu. Kanaafi, jalqaba irratti *â€œhaadhaa fi abbaan isaa muâ€™mintoota*â€• jedhe. Kanaafu, mucaan kuni duâ€™uun mucaan isa caalu isaaniif Rabbiin kennuun wanta gaarii taâ€™eedha. **â€œilma qulqullinnaan isa caaluuâ€•** jechuun kufrii, badii fi daangaa darbuu irraa qulqulluu kan taâ€™e; nama amantii fi hojiin isaa tolee. **â€œrahmatatti irra dhiyoo taâ€™eâ€•** jechuun haadha abbaaf rahmata kan godhuu fi tola oolu. Mucaan ajjeefame osoo guddatee, kafaruun gara kufriittii isaan oofa; isaan irratti daangaa darbuun rahmata irraa fagaata. Mucaan haarofti Rabbiin isaaniif kennu immoo mucaa gaarii, amanti qabatee fi isaaniif tola ooludha.

Kanaafu, namni yommuu ijoolleen jalaa duutu, kanniin yaadachuun obsuu fi murtii Rabbitti gammaduu qaba. Hayyuun Qataadah jedhamu waaâ€™ee mucaa ajjeefame kanaa ilaalchisee akkana jedha: Abbaa fi haati yommuu mucaan kuni dhalatu ni gammadan. Yommuu ajjeefamu immoo ni gaddan. Osoo jiraatee silaa isaan lamaanu sababa isaatiin ni badu turan. Namni murtii Rabbiitti haa gammadu. Sababni isaas, muâ€™minaaf murtiin Rabbiin wanta inni jaallatu keessatti isaaf murteesse irra wanta inni jibbuu keessatti isaaf murteessetu caala.â€• Hadiisa keessatti**:** *Rabbiin muâ€™minaaf (nama dhugaan amaneef) murtii homaatu hin murteessu, isaaf kheeyri (gaarii) yoo taâ€™e malee*.â€• [2]

5-Seenaan Nabiyyiin Khadiijaa fuudhu, Nabiyyiin (SAW) fedhii foonii sadarkaa guddaa irra gahee guuttachuuf kan itti hin xiyyeeffannee taâ€™uu Muslimaaf ifa godha. Akkuma dargaggoota biroo fedhii foonitti garmalee kan xiyyeefatu osoo taâ€™ee silaa dubartii umriin Khadiijaa gadi taate ykn isa hin caalle fuudhuf hawwaa ture. Garuu Nabiyyiin (SAW) Khadiijaa akka niititti kan filateef kabajaaf amala gaarii ishiin qabduu fi yeroo jaahiliyyah â€œDubartii qulqullinnaa fi kabaja ofii eeggachuunâ€• beekkamtu waan taatefi.

6-Ammas, Nabiiyyiin Khadiijaa fuudhu keessa wanta arrabaa fi qalama diinota Islaamaa lugaamutu jira. Namoonni kunniin mata dureen fuudha nabiyyii isaaniif karaa Islaama ittiin haleelan godhanii yaadu. Nabiyyii (SAW) akka nama fedhii keessatti lixee godhanii kaasu. Garuu jireenya nabiyyii yoo qorannee faallaa isaan yaadanii fi odeessan taâ€™ee arganna. Nabiyyiin (SAW) hanga waggaa 25 kabaja ofii kan eeggatu fi badii naannoo isaa marseetti kan hin lixne ture. Akkasumas, dubartii umriin ishii dachaa umrii isaatti dhiyaatu fuudhe. Osoo fedhee dubartoota naannoo san jiran ni

fuudhaa ture. Wanti isa dhoowwu tokkollee hin jiru. Umriin dhiirti dubartiif fedhii guddaa itti qabu 20 fi 50 jidduudha. Garuu Nabiyyiin (SAW) dubartii biraa osoo hin fuudhin hanga Khadiijaan umrii 65 tti duututti waliin jiraataa ture. Boodarra Nabiyyiin (SAW) Aaâ€™ishaa fuudhu fi akkasumas, dubartoota biroo fuudhun sababa, seenaa fi ogummaa of dandaâ€™e qaba.[3]

Kitaabban Wabii
[1] https://sunnah.com/tirmidhi/14/7
[2] Tafsiiru Ibn Kasiir-5/183
[3] As-Siiratu Nabawiyyatiâ€“fuula 62-64, Alii Muhammad Sallaabi, Noble Life of The Prophet [English] 1/106-110

Date Created
August 29, 2019
Author
admin